

VITALNI INTERES ENTITETA KAO MEHANIZAM BLOKADE BOSNE I HERCEGOVINE NA PUTU EUROATLANSKIH INTEGRACIJA

UDK: 342.565.2:342.4(497.6)

DOI: 10.51558/2712-1178.2024.10.2.141

Izvorni naučni rad

Mr. sc. Kemo Sarač

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine

e-mail: kemi1824@gmail.com

SAŽETAK

U članku se razmatra pitanje korištenja vitalnog interesa entiteta; pojma odnosno pravnog instituta koji je relativno nepoznat u pravnoj terminologiji, te istovremeno određuje prema ovom pravnom institutu, koji je pak u zadnjih nekoliko godina od strane članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine korišten nekoliko puta u smislu pozivanja na isti i to većinom kod pitanja koja se tiču vanjske politike Bosne i Hercegovine. Člankom se ukazuje na slučajeve iz kojih je uočljivo da se pitanje vitalnog ineteresa entiteta pojavljuje kao način onemogućavanja vođenja vanjske politike Bosne i Hercegovine, te se u tom smislu ukazuje da taj pravni institut postaje sredstvom putem kojeg entiteti nastoje osigurati za sebe međunarodno pravni subjektivitet i istovremeno ovaj subjektivitet devalvirati državi Bosni i Hercegovini, ako ne i potpuno ga dokinuti. Ako se na ovakav način posmatra dosadašnja praksa korištenja vitalnog ineteresa entiteta onda se nameće pitanje kontrole (zlo)upotrebe ovog novog i nepoznatog instituta. Zapravo, zbog činjenice da Ustav Bosne i Hercegovine u svojim odredbama ne definiše šta se sve smatra vitalnim interesom entiteta niti se u najvišem pravnom aktu uopšte ne nagovještava šta bi se moglo smatrati takvim interesom, nužno se postavlja pitanje da li može i ako može, koja institucija i na koji način bi trebala da spriječi eventualne zloupotrebe korištenja vitalnog inetresa entiteta. Neminovnost kontrole korištenja vitalnog inetresa entiteta obrnuto je proporcionalna mogućnostima zloupotrebe pogotovo u smislu intencija i opredjeljenosti Bosne i Hercegovine evroatlanskim integracijama. Vanjska politika je pitanje u izričitoj

nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine i ne može se ograničavati a pogotovo prenositi drugim nivoima vlastima u Bosni i Hercegovini, izuzev ako se entitetski nivoi vlasti o tome dogovore na način kako je to predviđeno Ustavom BiH.

Ključne riječi: vitalni interes entiteta, vitalni interes naroda, vitalni nacionalni interes, član

Predsjedništva BiH, Ustav BiH, Ustavni sud BiH

1. UVOD

Od završetka rata, sve do danas, veliki broj autora koji se bavio ustavnopravnom i političkom strukturom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH), pa time i funkcionisanjem institucija u BiH slaže se u jednom, a to je da BiH jeste složena država. Takva složenost nije samo posljedica propisanih ustavnih rješenja nego i neodređenosti pojedinih “pravnih” instituta koji su navedeni u Ustavu BiH kao najvišem političko-pravnom aktu svake zemlje. Malo ko je mogao pretpostaviti, u trenutku kada je zaključen Opšti okvirni sporazum za mir u BiH, a kojeg čine nekoliko aneksa, pa između ostalog i Aneks IV (Ustav BiH), da će određeni termini biti sredstvo političkih (zlo)upotreba zbog kojih će i domaće, ali i međunarodne institucije i predstavnici morati reagovati, često i u najrigidnijem obliku intervenisanja. Tako npr. pojmovi „konstitutivni narod/i, vitalni nacionalni interes bili su i ostali predmetom akademsko pravnih, političkih, socioloških, ali i svakih drugih debata i razmatranja. Vremenom, a zbog pravnih zahtjeva upućenim relevantnim institucijama u BiH, pojmovi kao što su konstitutivni narod/i, vitalni interes naroda (Bošnjaka, Hrvata i Srba) tj. vitalni nacionalni interes postali su ili određeni ili određivi. Zapravo odlukama Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud), ali i odlukama koje je u BiH donosio Visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH, dobrim dijelom je razjašnjeno ko su konstitutivni narodi u BiH, ali i šta su to nacionalni interesi tih naroda, ili preciznije rečeno vitalni nacionalni interesi.

Međutim, ustavna nedorečenost i neodređenost pojedinih termina, koji u principu nisu pravni, pruža svojstven i dovoljan osnov za manipulativne političke aktivnosti. Odnosno takvi instituti, uvedeni u pravni život postali su „smisleni“ onog momenta kada su postali predmetom političkog diskursa i politizacije. Zapravo osnova destruktivnog političkog aktiviteta povezanog sa političkom pragmom nalazi se upravo u nejasnim, neodređenim i nerazumnim

terminima ugrađenim u Ustavu BiH, a svakako i u zakonima koji detaljnije uređuju određenu oblast. Konsekventno takvim političkim aktivnostima, položaj i funkcija ustavnih sudova u velikom broju funkcionalno demokratskih zemalja jeste da svojim odlukama i stavovima čuva demokratske organe i uopšte demokratske vrijednosti jednog pluralnog društva. Upravo stoga, funkcija koju ustavni sudovi imaju vrlo je ekstenzivna i svakako se ne svodi samo na “sudovanje”. Naime, moglo bi se kazati da ustavni sudovi i u tranzicionim ali i u zemljama sa jako dugom demokratskom tradicijom imaju izrazito značajnu, ako ne i odlučujuću ulogu, i to u prvom slučaju kao fasilitatora integracija u Evropsku uniju (ako se radi o zemljama Evropskog kontinenta kakva je BiH), a u drugom slučaju kao zaštitnika i spasioca liberalne demokratije.

S tim u vezi jako bitno je razumjeti koliki i kakav značaj ima Ustavni sud ne samo kao ustavni korektiv, nego napose kao zaštitnik Ustava BiH, a time i zaštitnik suvereniteta i teritorijalnog integriteta BiH. Obrnuto proporcionalna je funkcija i značaj Ustavnog suda u odnosu na dužinu samog Ustava BiH i dosta “škrte” norme i termine navedene u tekstu Ustava BiH. Što su termini i norme nejasniji i neodređeniji, to je veća potreba da Ustavni sud snagom svog autoriteta “interveniše” tj. da zaštiti Ustav BiH a time i BiH u njenom ukupnom kapacitetu kao države. Ustavni sud, posmatrano iz ovog ugla ima funkciju držaoca državnog subjektiviteta.

Neki od termina navedenih u Ustavu BiH koji su od ratifikacije Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH (čiji je sastavni dio Ustav BiH) ostavili širok prostor za političko manipuliranje ali istovremeno i širok opseg stručno-teorijskog razmatranja i analize jesu termini “konstitutivni narodi”, “vitalni nacionalni interes”. O ovim terminima svoje stavove dala je šira naučna i akademska zajednica, kako u Bosni i Hercegovini, tako i van njenih granica, ali napose i sam Ustavni sud u svojim odlukama donesenim po osnovu nadležnosti suda da obavlja apstraktnu kontrolu ustavnosti propisa.

Međutim, bez obzira na ustavno sudski aktivizam kojim su razjašnjeni određeni termini, svakako da Ustav BiH sadrži i druge prema kojima će se Sud morati odrediti odnosno pomoći u razjašnjenju i opsegu pokretanja postupaka na temelju ovlaštenja datih Ustavom BiH koji takve termine navodi. Jedan od takvih pojmova jeste “vitalni interes entiteta” na osnovu kojeg članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Predsjedništvo BiH) mogu pokrenuti proceduru propisanu Ustavom BiH, a što je tema ovog rada.

2. VITALNI INTERES KONSTITUTIVNIH NARODA

Iako, tema ovog rada nije vitalni interes konstitutivnih naroda, nego vitalni interes nivoa vlasti u BiH, ipak je radi opšteg razumijevanja pojma vitalnog interesa neophodno kazati nekoliko činjenica bitnih za samu suštinu teme.

Ustav BiH u članu IV 3. e), a u vezi sa procedurom donošenja odluka u zakonodavnom tijelu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH), propisuje da “predložena odluka Parlamentarne skupštine može biti proglašena destruktivnom po vitalni interes bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda većinom glasova iz reda bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata...”. Citirani dio odredbi Ustava BiH, doveo je do cijelog niza praktičnih, teorijskih pitanja ali i pravno-političkih posljedica s obzirom na činjenicu da je ovaj institut u velikoj mjeri korišten u zakonodavnom organu BiH.

U vezi s vitalnim interesom bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda, treba kazati da isti nije definisan, određen (niti je ostvljena mogućnost određenja) najvišim pravnim aktom BiH, ali da ustavi entiteta određuju “vitalni nacionalni interes konstitutivnih naroda”, zbog čega se i za termin određen na nivou Ustava BiH vremenom iskristalizirao naziv vitalni nacionalni interes. Dakle, entitetskim ustavima definisan je djelokrug pitanja koja potpadaju pod vitalni nacionalni interes. Tako, npr. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine određuje da u vitalni nacionalni interes konstitutivnih naroda spadaju slijedeća pitanja: ostvarivanje prava konstitutivnih naroda da budu adekvatno zastupljeni u zakonodavnim, izvršnim i pravosudnim organima vlasti; identitet jednog konstitutivnog naroda; ustavni amandmani; organizacija organa javne vlasti; jednaka prava konstitutivnih naroda u procesu donošenja odluka; obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture, tradicije i kulturno nasljeđe; teritorijalna organizacija, te sistem javnog informisanja.¹

1 Član IV. A. 17a Ustav Federacije Bosne i Hercegovine ("Sl. novine FBiH", br. 1/1994, 1/1994 - Amandman I, 13/1997 - Amandmani II-XXIV, 13/1997 - Amandmani XXV i XXVI, 16/2002 - Amandmani XXVII-LIV, 22/2002 - Amandmani LVI-LXIII, 52/2002 - Amandmani LXIV-LXXXVII, 60/2002 - ispr. Amandmana LXXXI, 18/2003 - Amandman LXXXVIII, 63/2003 - Amandmani LXXXIX-XCIV, 9/2004 - Amandmani XCV-CII, 32/2007 - ispr., 20/2004 - Amandmani CIII i CIV, 33/2004 - Amandman CV, 71/2005 - Amandmani CVI-CVIII, 72/2005 - Amandman CVI, 88/2008 - Amandman CIX, 79/2022 - Amandmani CX-CXXX, 80/2022 - ispr. i 31/2023 - Amandman CXXXI)

U Ustavu Republike Srpske na identičan način su definisana pitanja koja se smatraju vitalnim nacionalnim interesom konstitutivnih naroda, s tim što je dodatno proširena mogućnost pozivanja na vitalni interes i na "druga pitanja koja bi se tretirala kao pitanja od vitalnog nacionalnog interesa ukoliko tako smatra 2/3 jednog od klubova delegata konstitutivnih naroda u Vijeću naroda."²

Kao što je prethodno kazano, Ustav BiH ne precizira taksativno pitanja koja obuhvataju "vitalni interes". Međutim, svakako da je kod određenja vitalnog interesa konstitutivnih naroda u BiH mnogo doprinjela eksplicitnost entitetskih ustava. Naime, tek odlukama Ustavnog suda, takoreći kroz sudsku praksu, su se izdiferencirale "teme" odnosno pitanja koja bi mogla da sadržinski utiču na vitalni interes konstitutivnih naroda. Samo primjera radi spomenut ćemo neke od odluka u kojima se Ustavni sud bavio određenjem pojma vitalnog interesa konstitutivnih naroda. Prethodno je bitno ukazati da je Ustavni sud odredio svoju nadležnost u smislu ispitivanja dva pitanja i to: a) postojanje vitalnog interesa jednog ili više konstitutivnih naroda; b) destruktivnost po vitalni interes jednog ili više konstitutivnih naroda.³ Pri tome je Sud ukazao da "pojam vitalnog interesa jednog konstitutivnog naroda je funkcionalna kategorija i potrebno mu je pristupiti s te tačke gledišta".⁴

Referišući se na prethodne donesene odluke u predmetu broj: U-5/98 od 30.06. i 01.07.2000. godine i 18. i 19.08.2000. godine, Ustavni sud ukazuje da „efektivno učestvovanje konstitutivnih naroda u državnim organima“, kao i „mogućnost jednakog korištenja bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika ne samo pred institucijama BiH već također i na nivou entiteta...“ jesu pojmovi koji su inherentni pojmu vitalnog interesa konstitutivnih naroda.

2 Član 70. Ustava Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 21/1992 - prečišćen tekst, 28/1994 - Amandmani XXVI-XLIII, 8/1996 - Amandmani XLIV-LI, 13/1996 - Amandman LII, 15/1996 - ispr., 16/1996 - Amandman LIII, 21/1996 - Amandmani LIV-LXV, 21/2002 - Amandmani LXVI-XCII, 26/2002 - ispr., 30/2002 - ispr., 31/2002 - Amandmani XCIII-XCVIII, 69/2002 - Amandmani XCIX-CIII, 31/2003 - Amandmani CIV i CV, 98/2003 - Amandmani CVI-CXII, 115/2005 - Amandman CXIV, 117/2005 - Amandmani CXV-CXXI i 48/2011 - Amandman CXXII i "Sl. glasnik BiH", br. 73/2019 - odluka US BiH)

3 Odluka o meritumu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 2/04 od 28.05.2004.godine, tačka 28.

4 Ibid, tačka 31.

U istoj odluci, konstatuje se da pitanje povratka izbjeglih i raseljenih lica je usko povezan sa interesima svih konstitutivnih naroda i da je pojam koji je inherentan pojmu vitalnog interesa. Međutim, mnogo važnije od samog taksativnog nabiranja jeste stav koji Sud zauzima u smislu da navodi da „su daljnji elementi konstitutivnih naroda usko povezani sa ustavnopravnim i međunarodnopravnim mehanizmima zaštite individualnih i grupnih prava.“⁵

U cijelom nizu odluka, dakle kroz svoju sudsku praksu, Ustavni sud definisao je kako se određuje i šta spada u vitalni interes konstitutivnih naroda.⁶ Na takav način Ustavni sud je životne situacije ili konkretna društvena pitanja ustav otvorio i učinio plauzabilnim u smislu situacija kada se politički zvaničnici u BiH pozivaju na destruktivnost određene odluke na vitalni interes konstitutivnog naroda iz kojeg dolaze. Drugim riječima Ustavni sud je svojom praksom popunio ustavnopravnu prazninu pojma vitalnog interesa konstitutivnih naroda. Treba reći da su odluke Ustavnog suda u potpunosti zadovoljile stavove Evropske komisije za demokratiju kroz pravo (Venecijanska komisija) koja je u svom mišljenju ukazala da postoji ozbiljan rizik od blokade donošenja odluka na nivou institucija BiH upotrebom instituta vitalnog interesa, ali da je Komisija ipak mišljenja „da dalja sudska praksa Ustavnog suda može dati definiciju vitalnog interesa i smanjiti rizik koji inherentno postoji u tom mehanizmu“.⁷

3. VITALNI INTERES ENTITETA

Evropska komisija za demokratiju kroz pravo (Venecijanska komisija) u svom mišljenju od 11.03.2005. godine, razmatrajući pitanje entitetskog veta, konstatuje da *“Ovaj veto, koji u praksi djeluje potencijalno relevantan samo za*

5 Ibid, tačke 34. i 42.

6 Pogledati odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: U-8/04 od 25.06.2004.godine (učestvovanje konstitutivnih naroda donošenju odluka), broj: U-10/05 od 22.jula 2005. godine; broj: AP-2548/08 od 09.03.2011.godine; broj: U-19/13 od 27.09.2013.godine; broj: U-32/13 od 23.01.2014. godine; broj: U-3/17 od 06.07.2017.godine; U-14/22 od 26.05.2022.godine;

7 Mišljenje Evropske komisije za demokratiju kroz pravo o ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ovlaštenjima visokog predstavnika, broj: CDL-AD (2005) 004 od 11.03.2005. godine.

*RS, djeluje kao višak, obzirom na postojanje veta na osnovu vitalnog interesa.*⁸ Iz citiranog teksta se da uočiti da Venecijanska komisija aludira na entitetski veto koji je propisan prilikom glasanja u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, ističući pri tome da je isti nepotreban s obzirom da postoji mogućnost pozivanja delegata u Domu naroda na destruktivnost odluke po vitalni interes konstitutivnih naroda.

Međutim, u pomenutom mišljenju Venecijanska komisija, iako spominje način odlučivanja u Predsjedništvu BiH, kao i upotrebu veta na osnovu vitalnog interesa za nivo vlasti tj. entiteta, ne upušta se u elaboriranje pomenutog mehanizma u okviru ove institucije niti daje svoje preporuke u tom smislu.

Prema članu V 2. d) Ustava BiH, član Predsjedništva koji se ne slaže sa odlukom donesenom na Predsjedništvu može takvu odluku proglasiti destruktivnom po vitalni interes entiteta za teritoriju sa koje je izabran. Uslov je da takav proglas učini u roku od tri dana po njenom usvajanju. Zavisno od teritorije sa koje dolazi član Predsjedništva, takva odluka, će biti upućena Narodnoj skupštini Republike Srpske ili bošnjakim odnosno hrvatskim delegatima u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. Ukoliko takav proglas bude potvrđen dvotrećinskom većinom glasova u roku od 10 dana po upućivanju, osporena odluka Predsjedništva nema učinak.

Institut vitalnog interesa entiteta je ustavna kategorija, s obzirom da Ustav BiH definiše mogućnost pozivanja na ovaj institut, te da i u proceduralnom smislu objašnjava šta se dešava u slučaju kada jedan od članova Predsjedništva proglasi određenu odluku destruktivnom po vitalni interes po teritoriju sa koje dolazi, odnosno s koje je izabran u Predsjedništvo BiH.

Međutim, izuzev uvođenja instituta vitalnog interesa entiteta u pravni okvir, Ustav BiH ne govori ništa više od toga. Zapravo, Ustav uopšte ne sadrži niti eksplicitne niti implicitne odredbe koje bi odredile šta se smatra vitalnim interesom entiteta a još manje određuju šta se smatra destruktivnošću po vitalni interes entiteta. Odnosno pojam vitalnog interesa entiteta nema materijalno-pravnu sadržinu tj. pravnu definisanost i određenje. Paradoks cijele situacije u vezi sa ovim neodređenim institutom ogleda se u nekoliko aspekata koji ga determinišu. Prvi takav je da je pojam vitalnog interesa entiteta, kako smo i ukazali ustavna kategorija, ali koja nije pravno definisana. Dakle, možemo reći da se radi o ustavnom ali ne i o pravnom institutu. Međutim, moguće da je posrijedi oksimoron jer ako se radi o institutu koji

8 Ibid, tačka 34.

je, putem Ustava BiH kao najvišeg pravno-političkog akta uveden u pravni život a koji prethodno nije pravno izdiferenciran tj. određen materijalno-pravnom sadržinom.

Drugo, jeste činjenica da Ustav BiH propisuje u formalnopravnom kontekstu precizira redoslijed koraka koje treba preduzeti u slučaju pozivanja na vitalni interes entiteta, a pri tome, kako smo rekli, u materijalno-pravnom kontekstu ne određuje apsolutno ništa. Postavlja se pitanje, da li je moguće procesno, bez prethodnog materijalno-pravnog određenja pojma bilo kojeg pravnog instituta, pa tako i instituta vitalnog interesa entiteta. Drugim riječima, bez pravne definisanosti šta se smatra vitalnim interesom entiteta, postupanje pozivanjem na isti, predstavlja samo osnov za moguću zloupotrebu i to prije svega političku. S tim u vezi, opravdano proizilazi zaključak da političko djelovanje ili zloupotreba ovog instituta ostavlja dubok trag u negativnom kontekstu na vladavinu prava, ali i na pravnu sigurnost. Odnosno, sudski sistem vlasti postaje taocem političke zloupotrebe.

Treća bitna činjenica odnosi se na nelogičnost da institucije BiH mogu donositi odluke koje štete njoj samoj, odnosno nivoima vlasti u BiH, tj. entitetima. Naime, radi se o negativno postavljenoj normi, tj. da jedan nivo vlasti, u konkretnom slučaju institucije BiH, će fraudalno ili maliciozno postupati prema drugom nivou vlasti, tj. entitetima. Faktički, ustavna norma polazi od negativnog predbjeđenja postupanja viših prema nižim nivoima vlasti, što nije karakteristika federalnih država.

Četvrta negativna činjenica ogleda se u tome da odlučivanje sa najviših nivoa vlasti o najbitnijim pitanjima za državu, a imajući u vidu nadležnosti Predsjedništva BiH, se prebacuje na odlučivanje na niži nivo vlasti o istim tim pitanjima čime se krši podjela nadležnosti jasno i precizno određena samim Ustavom BiH.

I također, svakako se kao svojevrsan apsurd uočava činjenica prema kojoj je omogućeno pozivanje na vitalni interes entiteta a da prethodno nije definisan ili normiran vitalni interes BiH. Jer ako nije poznato šta je vitalni interes BiH, kako onda znati i odrediti šta je vitalni interes entiteta koji su u sastavu BiH.

Pored činjenice da Ustav BiH ne precizira pojam vitalnog interesa entiteta, niti u Poslovniku o radu Predsjedništva BiH se ne može naći bliže određenje

ovog instituta.⁹ Osim člana 10. stav 1. tačka a) u kojem se propisuje da su svi članovi Predsjedništva BiH, po prirodi svoje dužnosti, zaduženi za proglašenje neke odluke destruktivnom po vitalni interes entiteta za teritoriju sa koje su izabrani, Poslovnik o radu Predsjedništva BiH još u članu 42. stav 3. propisuje da se u roku od 72 sata od završetka sjednice na kojoj je usvojena odluka, član Predsjedništva svoje proglašenje odluke destruktivnom u pisanoj formi dostavlja generalnom sekretaru Predsjedništva, koji odmah proglašenje distribuira ostalim članovima Predsjedništva i upućuje u ovlašteno entitetsko tijelo.

Sveukupno cijeneći, pozivanje na vitalni interes entiteta, bez jasnog i preciznog određenja graničnih situacija, dovodi do cijelog niza apsurdnosti i situacija koje imaju negativnu konotaciju na suverenitet, pa u nekim slučajevima i na političku nezavisnost BiH, bez obzira na činjenicu da se radi o pravu člana Predsjedništva BiH da se pozove na ovaj institut. Mišljenja smo da Ustavni sud, kao čuvar i zaštitnik Ustava BiH, mora putem sudskog aktivizma odgovoriti na neodređenost instituta vitalnog interesa entiteta. Ovo prije svega zbog činjenice što je u prethodnom periodu pozivanje na vitalni interes entiteta pokazao svu raskoš destruktivnosti po vitalni interes BiH i zaštitu onih vrijednosti zaštićenih samim Ustavom BiH, a prije svega suvereniteta. Zapravo, iz onoga što će se prikazati u narednim redovima, može se bez sumnje konstatovati da vitalni interes entiteta predstavlja etos destruktivnosti po vitalni interes BiH.

4. KORIŠTENJE VITALNOG INTERESA ENTITETA

Kako je prethodno kazano, institut vitalnog interesa entiteta vezan je isključivo za funkciju koju obavljaju članovi Predsjedništva BiH i entitet iz kojeg dolaze, to će se stoga u narednim redovima ukazati na situacije i pitanja zbog kojih entitetski veto upotrebljen. Pri tome ćemo ukazati na razloge koji su opredjelili članove Predsjedništva BiH da pokreću postupke zaštite vitalnog interesa entiteta. Međutim, kada je riječ o razlozima, skrećemo pažnju da članovi Predsjedništva BiH, koji proglašavaju određenu odluku destruktivnom po vitalni interes entiteta, takve proglase ne objavljuju niti na službenoj web stranici Predsjedništva BiH, niti u službenom glasniku BiH. Dakle, forma proglašenja je potpuno nepoznata pa stoga i pravno relevantni

9 Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br.: 10/13, 32/13 i 22/14)

razlozi. S tim u vezi unaprijed se ograđujemo jer kao razloge proglašenja odluke destruktivnom uzimamo one koji su dostupni, odnosno one koje su sredstva javnog informisanja objavila a na koje su se članovi Predsjedništva BiH pozivali. Bezmalu je nedostatak činjenica da nikada od potpisivanja Općeg okvirnog Sporazuma za mir u BiH nikada nije propisana forma pozivanja na zaštitu vitalnog interesa entiteta, a naravno sljedstveno tome ni definisani razlozi za pokretanje procedure ove vrste zaštite. Postoji samo osnov koji je sam po sebi dovoljan, što u suštini predstavlja špekulativnu i manipulativnu političku djelatnost. Stoga, slobodno se može reći da je vitalni interes entiteta više politička negoli je pravna kategorija.

Prvi slučaj pozivanja na vitalni interes entiteta dogodio se u oktobru 1999. godine, dakle 4 godine nakon potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH kada se na sjednici Predsjedništva BiH razmatralno pitanje dopune tužbe BiH protiv Savezne Republike Jugoslavije u postupku pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu. Tadašnji član Predsjedništva BiH koji se bira na teritoriji Republike Srpske usprotivio se dopuni tužbe te se pozvao na zaštitu vitalnog interesa entiteta iz kojeg dolazi. Razlog zbog kojeg se pozvao na zaštitu vitalnog interesa entiteta jeste to što je smatrao da je tužba BiH protiv Savezne Republike jugoslavije, odnosno kasnije Srbije i Crne Gore usmjerena protiv Republike Srpske odnosno srpskog naroda.¹⁰ Skupština Republike Srpske je 10. oktobra 1999. godine raspravljala o ovom pitanju i potvrdila proglas člana Predsjedništva BiH da se radi o pitanju kojim je povrijeđen vitalni interes entiteta, zbog čega nije došlo do dopune tužbe.

Imajući u vidu prethodno navedeni, odnosno prvi zahtjev za zaštitu vitalnog interesa entiteta, te svakako i pitanje zbog kojeg je ovaj institut korišten, nije jasno zašto se član Predsjedništva BiH, koji je i prvi koristio ovaj vid veta, nije pozvao na isti kada se na sjednici Predsjedništva BiH raspravljalo o pitanju koje sadržinski ima vezu sa prvobitno pokrenutim vetom za zaštitu vitalnog interesa entiteta. Naime, radilo se o pitanju imenovanja odnosno opunomoćenja agenta BiH u tužbi protiv Srbije i Crne Gore. Prema riječima profesora Kasima Trnke, 04. oktobra 2002. godine na sjednici Predsjedništva BiH, dva člana Predsjedništva glasala su ZA imenovanje agenta BiH, dok je treći član Predsjedništva koji se bira na teritoriji Republike Srpske, bio PROTIV, ali koji nije u roku predviđenim Ustavom BiH, proglasio odluku destruktivnom po vitalni interes entiteta.¹¹ Iako, vitalni interes entiteta nije

10 <https://n1info.ba/vijesti/a140618-zivko-radisic-nisam-ucestvovao-u-imenovanju-softica/>

11 <https://stav.ba/vijest/kasim-trnka-sud-je-trazio-odluku->

korišten, ovaj slučaj je zbog presude Međunarodnog suda pravde u Hagu, po tužbi BiH, odredio opredjeljenost članova Predsjedništva BiH, koji dolaze iz Republike Srpske da (zlo)upotrebljavaju pomenuti institut.

Nakonovog slučaja iz 1999. godine, slijedeći put kada je proglašena odluka Predsjedništva BiH destruktivnom po vitalni interes entiteta dogodio se na 13. redovnoj sjednici Predsjedništva BiH održanoj 11.04.2007. godine kada je donesena Odluka o upućivanju zahtjeva Republici Srbiji da ispoštuje obaveze prema Bosni i Hercegovini po Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida.¹² Razlog za pozivanje na vitalni interes entiteta, sudeći prema izjavi koju je dao medijima tadašnji član Predsjedništva BiH, gosp. Nebojša Radmanović bio je što izjašnjavanje o odluci nije bilo na dnevnom redu sjednice već je pitanje uvršteno na zahtjev druga dva člana Predsjedništva BiH, te što je odluka nastavak jednostranog tumačenja presude Međunarodnog suda pravde u Hagu. Član Predsjedništva BiH koji se pozvao na zaštitu vitalnog interesa entiteta u ovom slučaju smatrao je da Predsjedništvo BiH nije nadležno za tumačenje presude niti za izvršavanje međunarodnih obaveza koje proizilaze iz Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida. Također, smatrao je odluka Predsjedništva BiH se može tumačiti kao miješanje u unutrašnje stvari druge, susjedne države, a što bi moglo proizvesti štetne posljedice po odnose dvije zemlje.¹³ Naroda skupština Republike Srpske podržala je ovaj proglas člana Predsjedništva BiH destruktivnim po vitalni interes entiteta te odluka Predsjedništva BiH nije stupila na pravnu snagu. Apsurdnost razloga zbog koji se član Predsjedništva pozivao na zaštitu vitalnog interesa entiteta ogleda se u činjenici da se presude međunarodnih sudova ne tumače, nego poštuju i provode. Zapravo, propisana nadležnost Predsjedništva BiH koja je definisana Ustavom BiH ne odnosi se na tumačenje sudskih odluka bilo kojeg suda pa tako i međunarodnih sudova. Međutim, proizvoljnost razloga koji stoje članu Predsjedništva BiH kao osnov pozivanja na vitalni interes entiteta je beskonačna i zapravo zavisi samo od inventivnosti u datom momentu.

Po istom pitanju identična situacija se dogodila na 32. redovnoj sjednici Predsjedništva BiH, održanoj 19.02.2008. godine, kada je donesena **Odluka o dostavljanju zahtjeva Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda da**

predsjednistva-znajuci-da-je-ne-moze-dobiti/9233

12 <http://www.predsjednistvobih.ba/Print.aspx?id=24719>

13 <https://www.nezavisne.com/novosti/bih/Silajdzic-i-Komsic-preglasali-Radmanovica/8378>

preduzme mjere za provođenje presude Međunarodnog suda pravde.¹⁴

Član Predsjedništva BiH koji dolazi sa teritorije Republike Srpske ponovo se pozvao na vitalni interes entiteta ukazujući na iste razloge na koje se pozvao i kod Odluke Predsjedništva BiH kojom se upućuje zahtjev Republici Srbiji da ispoštuje obaveze po Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida.¹⁵ Kao i u prethodnom slučaju, ponovo je zakonodavno tijelo entiteta dvotrećinskom većinom podržalo takav proglaš člana Predsjedništva BiH.

Na istoj 32. sjednici od 19.02.2008. godine, član Predsjedništva BiH koji dolazi sa teritorije Federacije BiH iz reda Bošnjaka, proglasio je odluku o **ratifikaciji Ugovora o dvojnog državljanstvu između BiH i Republike Hrvatske** štetnom po vitalni entitetski interes za što je dobio dvotrećinsku većinu bošnjačkih delegata u Domu naroda Federacije Bosne i Hercegovine.¹⁶ Ono što je zanimljivo vezano za ovaj proglaš jeste činjenica da je isti objavljen na web stranici Predsjedništva BiH, zajedno sa razlozima na osnovu kojih je izvršeno proglašenje destruktivnosti. Naime, u obrazloženju proglaš člana Predsjedništva BiH se navodi “*Nisam podržao bilateralni ugovor sa Hrvatskom jer takvi ugovori, sa bilo kojom zemljom, ne vode rješenju problema dvojnog državljanstva, što su potvrdila i zadnja tri Visoka predstavnika za Bosnu i Hercegovinu. Takvi ugovori, čak, ovaj problem dodatno pogoršavaju.*”¹⁷

Već na narednoj, 33. sjednici Predsjedništva BiH, održanoj 06.03.2008. godine ponovo je član Predsjedništva iz Republike Srpske proglasio destruktivnim po vitalni interes entiteta zaključak Predsjedništva BiH kojim je zatraženo da Ministarstvo pravde BiH i Arhiv BiH pripreme pravni i stručni projekt za prihvatanje arhivske građe Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. U obraćanju poslanicima Narodne skupštine Republike Srpske obrazlažući razloge pokretanja postupka u odnosu na vitalni interes entiteta istakao je: “*U arhivskoj građi Haškog tribunala nalaze se dokumenti iz Republike Hrvatske i iz Republike Srbije... Niko nema pravo da traži te dokumente u neku drugu državu. I zato je ovaj zaključak destruktivan po interese i Bosne i Hercegovine i Republike*

14 <http://www.predsjednistvobih.ba/zaklj/sjed/default.aspx?id=28682&langTag=bs-BA>

15 https://www.slobodnaevropa.org/a/bih_rs_skupstina_predsjednistvo_un_vijece_sigurnosti/1044431.html

16 https://parlamentfbih.gov.ba/v2/bs/aktuelno.php?akt_id=488

17 <http://predsjednistvobih.ba/saop/saziv4/default.aspx?id=28704&langTag=bs-BA>

Srpske, kao entiteta u Bosni i Hercegovini”.¹⁸ Zakonodavni organ entiteta iz kojeg dolazi član Predsjedništva BiH podržao je njegov stav odnosno proglas o destruktivnosti po vitalni interes entiteta. Zanimljivo u vezi s ovim jeste da se po prvi put spominje ili bar poziva na interese BiH koji, kako smo prethodno kazali, nigdje nisu definisani kao takvi.

Dva mjesecakasnije, na 37. redovnoj sjednici Predsjedništva BiH, održanoj 07.05.2008. godine kao tačka dnevnog reda za razmatranje uvrštena je Odluka o ratifikaciji Osnovnog ugovora između BiH i Srpske pravoslavne crkve koja je usvojena sa dva glasa ZA i jednim glasom PROTIV. Član Predsjedništva BiH iz Federacije BiH proglasio je odluku o usvajanju destruktivnom po vitalni interes Federacije BiH protivajući se tekstu preambule pomenute odluke, ali ne i samoj odluci.¹⁹ Međutim, za ovaj proglas, član Predsjedništva BiH nije dobio potrebnu dvotrećinsku podršku u klubu delegata Bošnjaka u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH, zbog čega je ugovor sa Srpskom pravoslavnom crkvom stupio na snagu.²⁰

Na 54. redovnoj sjednici Predsjedništva BiH, održanoj 17.03.2009. godine, kao tačka dnevnog reda našlo se pitanje Odluke o vođenju pregovora radi zaključivanja Ugovora između BiH i Crne Gore o dvojnomo državljanstvu koja je usvojena na sjednici, ali je član Predsjedništva BiH koji se bira na teritoriji Federacije BiH, odluku proglasio destruktivnom po vitalni interes entiteta što je objavljeno na web stranici Predsjedništva BiH. Kao razlog proglašenja se navodi slijedeće: “U obrazloženju se navodi da dr. Silajdžić nije podržao predmetnu odluku, jer takvi ugovori, sa bilo kojom zemljom, ne vode rješenju problema dvojnomo državljanstva, što su potvrdila i prethodna tri visoka predstavnika. Naime, OHR je u više navrata istakao da je „postalo jasno da mnoge zemlje u kojima živi značajan broj bh. građana ne potpisuju takve bilateralne ugovore». Zato, Ugovor o dvojnomo državljanstvu sa Crnom Gorom, koja je jedna od rijetkih država koje takve ugovore dozvoljavaju, stavlja u povlašten položaj bh. državljane sa crnogorskim

-
- 18 <https://ba.voanews.com/a/a-29-2008-03-17-voa11-86170867/684115.html>. Bliže o razlozima pogledati i na: <https://www.nezavisne.com/novosti/bih/Potvrdjen-veto-o-haskoj-arhivi/21074> i <https://www.slobodnaevropa.org/a/1047016.html>
- 19 <http://www.predsjednistvobih.ba/saop/saziv4/default.aspx?id=29937&langTag=bs-BA>
- 20 https://www.glassrpske.com/lat/novosti/vijesti_dana/sporazum-sa-spc-nije-destruktivan-po-bih/7860;https://www.slobodnaevropa.org/a/1116497.html;

državljanstvom, dok diskriminira bh. državljane koji imaju državljanstvo zemalja koje jednostavno ne sklapaju takve ugovore".²¹ Klub delegata u zakonodavnom organu entiteta Federacije BiH podržao je ovaj proglas člana Predsjedništva BiH.²²

Dana 13.02.2014. godine, održana je 63. vandredna sjednica Predsjedništva BiH na kojoj je razmatran opoziv generalnog konzula Bosne i Hercegovine u Čikagu, u Sjedinjenim Američkim Državama.²³ Ovu odluku član Predsjedništva BiH iz entiteta Republika Srpska proglasio je destruktivnom po vitalni interes entiteta što je objavljeno u saopćenju za javnost na zvaničnoj web stranici Predsjedništva BiH ali iz kojeg se ne mogu uočiti razlozi zbog koji je izvršen proglas.²⁴ Međutim, mediji su prenijeli razloge zbog kojih je opoziv izvršen a odnose se na organiziranje proslave 09. januara kao dana Republike Srpske.²⁵ Pri tome, treba reći da je Ustavni sud donio odluku kojom je proglasio Zakon o praznicima Republike Srpske neustavnom, tačnije član 3.b) pomenutog Zakona.²⁶ U Ustavom predviđenom roku izjava člana Predsjedništva BiH (koji dolazi sa teritorije Republike Srpske) dostavljena je zakonodavnom organu tog entiteta koji je 24.02.2014. godine na posebnoj sjednici podržao proglas destruktivnim po vitalni interes entiteta, te konzul BiH u Čikagu nije opozvan.²⁷

U julu 2019. godine, tačnije 16.07.2019. godine održana je 4. redovna sjednica Predsjedništva BiH na kojoj je usvojen zaključak o zvaničnom stavu BiH u vezi s nastavkom izgradnje mosta Komarna - Pelješac od strane Republike Hrvatske. Odluka je donesena sa dva glasa ZA i jednim PROTIV (član Predsjedništva BiH koji dolazi iz Republike Srpske) koji je odmah na sjednici najavio proglašenje zaključka destruktivnim po vitalni interes entiteta.²⁸ Kompletan smisao

21 <http://predsjednistvobih.ba/saop/saziv4/default.aspx?id=34413&langTag=bs-BA>

22 <http://www.predsjudnistvobih.ba/saop/saziv4/default.aspx?id=34483&langTag=bs-BA>

23 <http://www.predsjudnistvobih.ba/zaklj/sjed/default.aspx?id=57925&langTag=bs-BA>

24 <http://www.predsjudnistvobih.ba/saop/saziv5/default.aspx?id=59227&langTag=bs-BA>

25 https://www.rtvbn.com/24695/opozvan-bih-konzul-u-cikagu-brane-pecanac#google_vignette

26 Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o dopustivosti i meritumu broj: U-3/13 od 26.11.2015.godine.

27 <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2014/2/24/pecanac-ostaje-generalni-konzul-bih-u-sad-u> i <https://www.atvbl.rs/skupstina-odlucila-ne-opozivu-pecanca>

28 <http://www.predsjudnistvobih.ba/zaklj/sjed/default>

apsurda ili zloupotrebe instituta vitalnog interesa entiteta pokazao se upravo na ovom pitanju, ne samo zbog činjenice da se radi o klasičnom međunarodnom ili međudržavnom pitanju, nego i zbog činjenice da član Predsjedništva BiH se poziva na vitalni interes entiteta iz kojeg dolazi, a pitanje izgradnje mosta se odnosi na pristup Neumu tj. Neumskom akvatoriju, dakle teritoriji koja pripada entitetu iz kojeg ne dolazi člana Predsjedništva BiH. Suštinski cijeli problem između dvije države, može se sublimirati na pristup Bosne i Hercegovine otvorenom moru koji je mogao biti ugrožen izgradnjom mosta. Upravo zbog te činjenice, Predsjedništvo BiH je donijelo zaključak kojim je izražen stav Bosne i Hercegovine po pitanju izgradnje mosta. Izuzev najave da će se pozvati na vitalni interes entiteta na zvaničnoj web stranici Predsjedništva BiH nisu pojašnjeni razlozi pokretanja. Tek iz medijskih natpisa se daju prepoznati razlozi kojima se rukvodio član Predsjedništva BiH, a to su da bi zahtjevom za prekidom gradnje mosta u Hrvatskoj (most Komarna-Pelješac) mogla biti ugrožena gradnja mosta kod Bosanske Gradiške u Republici Srpskoj, kao i da bi bili stvoreni dodatni problemi sa Evropskom unijom koja je sufinansirala izgradnju mosta. Međutim, ono što je zanimljivo jeste da je prilikom obraćanja zakonodavnom tijelu entiteta, član Predsjedništva BiH koji se pozvao na zaštitu vitalnog interesa entiteta, ukazao da je izgradnja mosta u Republici Hrvatskoj od vitalnog interesa i za BiH obzirom da se radi o jednom od najznačajnijih graničnih prelaza prema susjednoj zemlji, ali i Evropskoj uniji.²⁹ Zakonodavni organ entiteta podržao je proglas člana Predsjedništva BiH u ovom slučaju te je Zaključak Predsjedništva odnosno stav nije stupio na pravnu snagu.³⁰ Upravo na osnovu ovakvog djelovanja most Komara Pelješac u Republici Hrvatskoj je izgrađen te je otvoren za zvaničnu upotrebu 26.07.2022. godine

Početakom 2020. godine, tačnije 19.02.2020. godine, na 9. redovnoj sjednici

-
- aspx?id=85447&langTag=bs-BA
- 29 <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2019/7/18/peljeski-most-vitalni-interes-skupstina-rs-podrzala-dodikov-veto>; <https://artinfo.ba/index.php/politika/19227-dodik-u-nsrs-objasnio-zasto-je-protiv-opstruiranja-gradnje-peljeskog-mosta-bosnjaci-zavrsavaju-ratne-ciljeve>; <https://www.slobodnaevropa.org/a/nacionalni-interes-peljesac/30063103.html>
- 30 <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/vijesti/narodna-skupstina-dvotretnom-vecinom-potvrdila-izjavu-clana-predsjednistva-bih-o-ugrozenom-vitalnom-interesu-republike-srpske>

Predsjedništva BiH usvojeni su zaključak kojim se 2. i 3. mart 2020. godine utvrđuju kao termin zvanične posjete predsjednika Crne Gore Mile Đukanovića, te Odluka o prihvatanju Sporazuma o statusu između BiH i Evropske unije o aktivnostima koje provodi Agencija za evropsku graničnu i obalsku stražu na teritoriji BiH. Pomenuti akti su doneseni sa dva glasa ZA i jednim PROTIV i to člana Predsjedništva BiH koji dolazi sa teritorije Republike Srpske, koji je pomenute odluke proglasio destruktivnim po vitalni interes entiteta.³¹ Kao razlog zbog kojeg se pozvao na zaštitu vitalnog interesa entiteta, član Predsjedništva je naveo da aktivnosti u susjednoj Crnoj Gori koje se odnose na donošenje Zakona o slobodi vjeroispovjesti, usmjerene protiv Srpske pravoslavne crkve, što je bio osnov za proglašenje zaključka Predsjedništva destruktivnim čime se onemogućila posjeta premijera Crne Gore BiH. Kada je riječ o odluci koja se tiče aktivnosti koje provodi Agencija za evropsku graničnu i obalnu stražu na teritoriji BiH (Frontex) član Predsjedništva BiH je ukazao da se radi o sporazumu koji je štetan za BiH ali i za RS jer isključuje MUP RS-a iz bilo kakvih aktivnosti.³² Narodna skupština Republike Srpske podržala je proglas člana Predsjedništva BiH štetnim po vitalni interes entiteta na 11. posebnoj sjednici održanoj 27.02.2020. godine.³³

Sedam mjeseci nakon prethodnog slučaja, odnosno 22.07.2020. godine, održana je 14 redovna sjednica Predsjedništva BiH na kojoj su, između ostalih, usvojene dvije odluke i jedan sporazum sa dva glasa ZA i jednim protiv i to: Odluka o odobravanju zaključivanja Memoranduma o saradnji između Ministarstva sigurnosti BiH i Ministarstva unutrašnje sigurnosti Sjedinjenih Američkih Država (SAD) o saradnji u vezi s upotrebom putničkih informacijai Odluka o pristupanju BiH Međunarodnom istraživanju razvoja čitalačke pismenosti PIRLS 2021, te Sporazum o učešću BiH u Programu za međunarodnog ocjenjivanje učenika (PISA) 2021. Ponovno je član Predsjedništva BiH se pozvao na vitalni interes entiteta smatrajući da se

31 <http://www.predsjeđnistvobih.ba/zaklj/sjed/default.aspx?id=87622&langTag=bs-BA>

32 <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2020/2/27/nsrs-slijedi-dodikovu-politiku-veto-na-posjetu-mila-đukanovica-bih>

33 <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/вијести/народна-скупштина-потврдила-изјаве-српског-члана-предсједништва-бих-о-проглашењу-закључка-и-одлуке-предсједништва-бих-веома-штетним-повиталне-интересе-републике-српске>

pomenutim aktima zadire u nadležnosti nižih nivoa vlasti odnosno entiteta.³⁴ Narodna skupština Republike Srpske je na 15. posebnoj sjednici održanoj 29.07.2020. godine podržala izjavu odnosno proglas člana Predsjedništva BiH da se radi o vitalnim interesima entiteta.³⁵ Usvojeni akti Predsjedništva BiH nisu stupili na pravnu snagu.

Na 25. redovnoj sjednici Predsjedništva BiH, održanoj 31.03.2022.godine usvojeno je nekoliko odluka, koje je član Predsjedništva sa teritorije Republike Srpske proglasio destruktivnim po vitalni interes entiteta. Radilo se o slijedećim odlukama koje su donesene, kao i prethodnih nekoliko slučajeva sa dva glasa ZA i jednim PROTIV, i to: Odluka o odobravanju zaključivanja Memorandum o razumijevanju između Centralne izborne komisije BiH i Misije organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE) u BiH; Odluka o odobravanju zaključivanja Memoranduma o razumijevanju u vezi sa saradnjom u području izbora između Centralne izborne komisije BiH i Državne izborne komisije Mađarske; Odluka o odobravanju zaključivanja Sporazuma o učešću BiH u međunarodnom istraživanju kompjuterske i informacione pismenosti ICILS 2023; Odluka o odobravanju zaključivanja Sporazuma o učešću BiH u međunarodnom istraživanju o učenju i podučavanju TALIS 2024. i Odluka o odobravanju zaključivanja Sporazuma o učešću BiH u međunarodnom istraživanju trendova u znanju matematike i prirodnih nauka TIMSS 2023. Razlozi za korištenje vitalnog interesa entiteta kreću se od toga da za neke od sporazuma entitet nije dao saglasnost za zaključivanje, pa do onih kojima se definiše nadležnost entiteta.³⁶ Narodna skupština Republike Srpske na 30. posebnoj sjednici nije potrebnom 2/3 većinom potvrdila ove izjave člana Predsjedništva BiH, te su iste stupile na pravnu snagu.³⁷

34 <https://www.slobodnaevropa.org/a/30754862.html>

35 <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/вијести/народна-скупштина-двотрећинском-већином-потврдила-изјаве-српског-члана-председништва-бих-да-су-три-одлуке-председништва-бих-веома-штетне-по-виталне-интересе-републике-српске>

36 <https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/pocela-posebna-sjednica-narodne-skupstine-rs-ovo-su-danasnje-dodikove-izjave/453374>

37 <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/вијести/народна-скупштина-републике-српске-није-двотрећинском-већином-потврдила-изјаве-члана-председништва-босне-и-херцеговине-из-републике-српске>

Nepuna tri mjeseca poslije, na 27. redovnoj sjednici održanoj 08.06.2022. godine, Predsjedništvo BiH sa dva glasa ZA i jednim glasom PROTIV donijelo je Odluku o pokretanju postupka za vođenje pregovora radi zaključivanja Sporazuma o partnerstvu, trgovini i saradnji između Bosne i Hercegovine i Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i Odluku da Bosna i Hercegovina uputi pismo namjere za zaključivanje Sporazuma između BiH i Evropske unije kojim će biti omogućeno učešće u razmjeni PRV-a u vezi sa saobraćajnim prekršajima protiv sigurnosti saobraćaja na putevima. Ove odluke su proglašene destruktivnim po vitalni interes Republike Srpske, međutim iste nisu prihvaćene odnosno proglas o destruktivnosti nije dobio neophodnu 2/3 podršku pred entitetskim zakonodavnim organom.³⁸ Razlozi zbog kojih je pokrenuta cjelokupna procedura zaštite vitalnog interesa entiteta svode se na tvrdnju da su entitetska ministarstva imala zamjerke na sporazume, te da se sporazumima derogira uloga institucija entiteta.³⁹

Dana 02.09.2022. godine, održana je redovna 157. sjednica Predsjedništva BiH na kojoj su dva člana Predsjedništva BiH donijela odluku o davanju agremana izvanrednom i opunomoćenom ambasadoru Savezne Republike Njemačke u BiH.⁴⁰ I ovu odluku je član Predsjedništva BiH iz Republike Srpske proglasio destruktivnom po vitalni interes entiteta ne navodeći bilo kakve razloge zbog kojih se opredjelio na ovaj potez. Entitetski zakonodavni organ na 34. posebnoj sjednici održanoj 14.09.2022. godine nije podržao stav član Predsjedništva, te je odluka Predsjedništva BiH stupila na pravnu snagu.⁴¹ Zanimljivo je da su i narodni poslanici koji dolaze iz političke stranke čiji je predsjednik upravo član Predsjedništva BiH koji je proglasio odluku destruktivnom, ostali suzdržani prilikom glasanja o zaštiti vitalnog interesa entiteta.⁴²

38 <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/вијести/окончана-32-посебна-сједница-народне-скупштине-републике-српске>

39 <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2022/6/20/posebna-sjednica-nsr-a-na-dodikov-zahtjev>

40 <http://www.predsjednistvobih.ba/zaklj/sjed/default.aspx?id=94868&langTag=bs-BA>

41 <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/вијести/народна-скупштина-републике-српске-није-двотрећинском-већином-потврдила-изјаву-члана-председништва-бих-из-републике-српске-усвојени-закључци>

42 <https://www.slobodnaevropa.org/a/republika-srpska-skupstina-/32031772.html>

Na 6. redovnoj sjednici Predsjedništva BiH, održanoj 21.06.2023.godine, uz protivljenje člana Predsjedništva BiH iz entiteta Republika Srpska, usvojena su dva zaključka i to: Zaključak za hitno usvajanje Sporazuma o slobodi kretanja sa ličnim kartama na Zapadnom Balkanu kao i Sporazuma o priznavanju stručnih kvalifikacija doktora medicine, doktora dentalne medicine i arhitekata u kontekstu Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini i Sporazuma o priznavanju kvalifikacija visokog obrazovanja na Zapadnom Balkanu, te Zaključak za usvajanje Akcionog plana za ispunjavanje 14 ključnih prioriteta iz Mišljenja Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji. Oba zaključka su proglašena destruktivnim po vitalni interes entiteta, nakon rasprave na 9. posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, održanoj 27.06.2023.godine.⁴³ Obrazlažući izjavu o povredi vitalnog interesa entiteta član Predsjedništva BiH je ukazala da su nepriznavanje Kosova od strane BiH i eskalacija nasilja na Sjeveru Kosova bili razlozi zbog kojih je vitalni interes entiteta povrijeđen.⁴⁴

Predsjedništvo BiH je 10.10.2023.godine održalo 8. redovnu sjednicu na kojoj je s dva glasa za i jednim protiv donesen zaključak broj: 01-50-1-2975-25/23 o „eskalaciji napada Republike Srpske na odredbe Daytonskog sporazuma i ugrožavanje ustavno-pravnog poretka BiH”. Članica Predsjedništva BiH koja dolazi s teritorije Republike Srpske, pokrenula je postupak zaštite vitalnog interesa entiteta, te je Narodna Skupština Republike Srpske na 10. posebnoj sjednici održanoj 20.10.2023. godine potvrdila izjavu člana Predsjedništva BiH.⁴⁵

43 <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/вијести/народна-скупштина-двотрећинском-већином-потврдила-изјаве-члана-председништва-босне-и-херцеговине-из-републике-српске-о-проглашењу-закључака-председништва-бих-веома-штетним-по-виталне>

44 <https://www.slobodnaevropa.org/a/skupstina-rs-cvijanovic-veto-bezvizni-rezim-bih-kosovo/32478322.html> i <https://www.danas.rs/svet/region/narodna-skupstina-rs-podrzala-veto-na-odluke-predsednistva-bih-koje-je-stavila-zeljka-cvijanovic/>

45 <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=ci/вијести/народна-скупштина-двотрећинском-већином-потврдила-изјаву-члана-председништва-бих-из-републике-српске-о-проглашењу-закључака-председништва-бих-веома-штетним-по-виталне-интересе-републике>

5. VITALNI INTERES ENTITETA JE SUPROTAN USTAVU BOSNE I HERCEGOVINE I VLADAVINI PRAVA -MOGUĆA RJEŠENJA

Prezentovani slučajevi proglašavanja akata Predsjedništva BiH destruktivnim po vitalni interes entiteta ukazuju na činjenicu da se ovaj institut, u samim počecima rada Predsjedništva BiH u postdejtonskoj BiH vrlo rijetko koristio od strane članova Predsjedništva BiH, da bi protekom vremena, a naročito zadnju deceniju, vitalni interes entiteta postao glavnim mehanizmom, kojim se utiče na vođenje vanjske politike BiH. Čak bi se moglo kazati da je vitalni interes entiteta, mehanizam koji ne dozvoljava širok dijapazon djelovanja Predsjedništva BiH najprije na način da ovaj institut preduprjeđuje definisanje i razmatranje dnevnog reda na osnovu kojeg Predsjedništvo BiH obavlja svoje nadležnosti. Kako se ova tvrdnja u praktičnom smislu manifestuje? Naime, član Predsjedništva BiH koji nije zadovoljan predloženim dnevnim redom Predsjedništva BiH, unaprijed, nekada putem medija, a nekada u direktnom kontaktu sa druga dva člana Predsjedništva BiH, najavljuje korištenje instituta vitalnog interesa entiteta, te na takav način utiče da se određena tačka ili određeno pitanje uopšte nađe na dnevnom redu Predsjedništva BiH.

Također, prezentovani slučajevi nesumnjivo pokazuju da se institut vitalnog interesa entiteta koristio u skladu sa predviđenim procedurama, u slučajevima različitog spektra pitanja, ali u najvećem broju slučajeva ipak se zaštita vitalnog interesera entiteta pokretala u onim pitanjima koja se odnose na međunarodni pravni kontekst odnosno koja se odnose na međunarodnopravni subjektivitet države BiH ili pitanja međunarodnopravnog karaktera.

Ako se ima u vidu odredba člana III 1. Ustava BiH, ali i cijeli niz odluka Ustavnog suda u predmetima apstraktne kontrole ustavnosti, sudeći prema gore pobrojanim slučajevima i razlozima koji su opredjeljivali članove Predsjedništva BiH da proglašavaju akte destruktivnim po vitalni interes entiteta, nesumnjivo je jasan aspurd da se o ustavnoj nadležnosti institucija BiH, raspravlja na zakonodavnim organima entiteta čime dolazi do toga da se o nadležnostima institucija, tj. Predsjedništva BiH raspravlja i odlučuje i na nižim nivoima vlasti.

Međutim, zasigurno najveći paradoks posljedica korištenja vitalnog interesa entiteta jeste nedefinisanost, neodređenost, neodredivost i nepotpunost ovog instituta. Zapravo, činjenica da ne postoji taksativno određenje ovog

instituta, pa čak ni u približnom kontekstu, direktno je vezana za slobodnu procjenu, volju člana Predsjedništva BiH koji se poziva na vitalni interes entiteta. Drugim riječima, sadržaj pojma vitalnog interesa entiteta u direktnoj je vezi sa političkim djelovanjem i aspiracijama članova Predsjedništva BiH. Paradoks kompletne situacije je tim veći zbog toga što je u većini slučajeva vitalni entitetski interes, sudeći prema razlozima koji su opredjeljivali članove Predsjedništva BiH da ih pokreću, direktno vezan za vitalni nacionalni interes. Drugim riječima, članovi Predsjedništva BiH su se kod proglašenja odluke destruktivnom po vitalni interes entiteta vodili razlozima etničke prirode u odnosu na konstitutivni narod kojem pripadaju, što je nedopustivo i direktno suprotno sa smislom zaštite entiteta iz kojeg dolaze. Čak bi se moglo govoriti da se takvim postupanjem delegitimiziraju ili dekonstituiraju drugi konstitutivni narodi u entitetu iz kojeg član Predsjedništva BiH dolazi, a koji se u datom trenutku poziva na vitalni interes entiteta. Ovakvim postupanjem se stvaraju još veće etničke podjele u BiH.

Ako se do kraja sintetiziraju razlozi pokretanja vitalnog interesa entiteta dolazimo do zaključka da je ovaj institut u potpunosti “prepušten” stranačkom statutu ili statutima (ako se radi o članu Predsjedništva koji je kandidat šire koalicije političkih stranaka) pa čak i idejama i ideologijom kojom se rukovodi član Predsjedništva BiH. Stoga, vitalni interes entiteta, a koji je sudeći prema do sada prezentovanim primjerima, više plod političkih intencija ili imaginacije, ne doprinosi vladavini prava, a još manje izgradnji demokratskog društva i stabilnih funkcija države.

Naravno pri tome se ima u vidu da do sada nije vršena apstraktna kontrola ustavnosti “proglasa” odluke o zaštiti vitalnog interesa entiteta. Entitetski veto je jedini pravni institut definisan Ustavom BiH koji do sada nije podlijegao sudskoj kontroli, za razliku od odluka koje se donose pred zakonodavnim organima kako države tako i entiteta.

Naime, ne može se dozvoliti da razlog koji opredeljuje člana Predsjedništva BiH da pokrene vitalni entitetski interes, ostane bez potpune kontrole sudske vlasti. Ovom prilikom podsjećamo da je Ustavni sud u jednoj od svojih odluka istakao slijedeći stav po pitanju vitalnog interesa uopšte, pa sami tim i ovog koji se odnosi na entitet. Naime, Ustavni sud u obrazloženju odluke, u jednom dijelu se bavi pitanjem pojma vitalnog interesa i ističe slijedeće: “S druge strane, zaštita vitalnog interesa ne smije ugroziti implementaciju teorije državne funkcionalnosti, koja je usko povezana sa neutralnim i suštinskim shvatanjem pojma državljanstva, kao kriterija pripadnosti «naciji». Drugim riječima, zaštita vitalnog interesa konstitutivnih naroda ne smije voditi umanjeњу zaštite prava Ostalih i prava

*manjinskih skupina (etničkih, vjerskih, socijalnih i dr.) i nepotrebnoj dezintegraciji građanskog društva, kao neophodne kategorije moderne državnosti.*⁴⁶

Proporcionalno ukazanom stavu Ustavnog suda, ili čak u direktnoj koleraciji, jeste obaveza druga dva člana Predsjedništva BiH ili bar kruga ovlaštenih subjekta određenih članom VI 3. a) Ustava BiH da djeluju u odnosu na proglose o destruktivnosti vitalnog interesa entiteta. Praktično bi to značilo da druga dva člana Predsjedništva BiH, nakon što dobiju odluku o proglassu određene odluke destruktivnom po vitalni interes entiteta, obrate se sa zahtjevom Ustavnom sudu u smislu apstraktne kontrole ustavnosti takve odluke i to u smislu opravdavanja ili uopšte postojanja razloga za proglašenje destruktivnosti. Dakle, takvim zahtjevom ne bi se diralo u samo pravo člana Predsjedništva BiH da proglasi određenu odluku destruktivnom, jer je to napose ustavno pravo članova Predsjedništva BiH (ovo pravo je ustavna kategorija), nego bi se suštinski tražilo preispitivanje razloga koji opredjeluju člana Predsjedništva BiH da pokrene proceduru zaštite vitalnog interesa entiteta. Ustavni sud BiH bi prihvatanjem razmatranja ovakvih zahtjeva i sudskom praksom koju bi izgradio na osnovu takvih zahtjeva, uticao na definisanje pojma vitalnog interesa entiteta, te samim time bi preventivno uticao na moguću daljnju (zlo)upotrebu ovog instituta. Istovremeno, spriječila bi se mogućnost blokiranja donošenja odluka Predsjedništva BiH u smislu euroatlanskih integracija Bosne i Hercegovine, te istovremeno omogućilo institucijama BiH da suvereno odlučuju o međunarodnom javnom pravu i interesima BiHna međunarodnoj javnoj sceni. Ovo pogotovo stoga kada se imaju u vidu globalna kretanja na međunarodnoj političkoj sceni, te pozicioniranje Bosne i Hercegovine u tom smislu. Nevjerovatno je da niži nivoi vlasti odlučuju o pravcu i ciljevima međunarodne politike Bosne i Hercegovine putem instituta vitalnog interesa entiteta, što bi Ustavni sud morao da prepozna prilikom razmatranja zahtjeva za ocjenu ustavnosti odluke o proglašenju odluka destrutivnim po vitalni interes entiteta.

Ovakvo postupanje bi bilo u saglasnosti sa stavovima izraženim u mišljenju Venecijanske komisije u kojem je, kada je riječ o donošenju odluka na nivou institucija BiH, navedeno slijedeće: *“Rezimirano, mehanizmi donošenja odluka na nivou BiH nisu efikasni i racionalni, već teški i sa previše mogućnosti za blokiranje donošenja bilo kakve odluke. Mada bi bilo nerealno očekivati potpuno ukidanje mehanizama kakav je veto na osnovu vitalnog interesa, kriteriji bi trebali*

46 Odluka o meritumu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: 2/04 od 28.05.2004. godine, tačka 31.

biti ograničeni i uz kvalifikaciju. Treba ispitati i omjer u kojem je moguće uskladiti zakonodavne i izvršne strukture.”⁴⁷

Drugo moguće rješenje je da se dopunama entitetskih ustava odredi prethodno davanje saglasnosti članu Predsjedništva BiH od strane entitetskih potpredsjednika, što bi možda bilo i najracionalnije u situaciji kada je teško očekivati izmjene ili dopune Ustava BiH. U ovakvoj situaciji, član Predsjedništva BiH bi prethodno morao da dobije punu saglasnost entitetskih potpredsjednika na svoju odluku da određenu akt Predsjedništva BiH proglasi destruktivnim po vitalni interes entiteta. Time bi samovolja ili zloupotreba instituta vitalnog interesa entiteta bila redukovana, ali bi ujedno i omogućila smislenim korištenje vitalnog interesa entiteta. Jer ako postoji saglasnost svih unutar jednog entiteta da se određena odluka proglasi destruktivnom, onda bi opravdanost njenog korištenja bila veća.

6. ZAKLJUČAK

Vitalni interes entiteta je pravni institut koji je propisan Ustavom BiH. Ovlašteni predlagači za pokretanje postupka proglašavanja odluke Predsjedništva BiH destruktivnom po vitalni interes entiteta su članovi Predsjedništva BiH. Pri tome, Ustav BiH nije definisao, tj. nije precizirao sadržaj pojma šta se smatra vitalnim interesom entiteta, kao nižih nivoa vlasti u odnosu na institucije BiH. Ustav BiH je samo propisao formalno-pravni postupak u situaciji kada se određeno pitanje proglasi vitalnim interesom entiteta. Pri tome, Ustav BiH nije se materijalno-pravno odredio prema ovom pojmu, i praktično šta se smatra vitalnim interesom entiteta ostavljeno je na volju ili bolje reći na pragmatično - političko odlučivanje člana Predsjedništva BiH koji određeno pitanje proglašava vitalnim interesom entiteta. Zapravo, vitalni interes entiteta je u potpunosti nedefinisan i neodređen pojam što dodatno usložnjava političku situaciju u BiH, s obzirom na činjenicu da se svako pitanje može podrediti vitalnom interesu entiteta i na takav način uticati na blokiranje donošenja odluka Predsjedništva BiH ili pak na njihovo sporije usvajanje. S druge strane, vitalni interes entiteta stvara političke

47 Mišljenje Evropske komisije za demokratiju kroz pravo o ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ovlaštenjima visokog predstavnika, broj: CDL-AD (2005) 004 od 11.03.2005. godine, tačka 42.

“tenzije” i usložnjava odnose između članova Predsjedništva BiH, te dodatno, pokreće zakonodavni postupak i mehanizam entiteta. Dodatno, entitetski veto je prva prepreka uspješnom vođenju vanjske politike BiH te se ukazuje kao mehanizam za destrukciju implementacije nadležnosti institucija BiH, a napose Predsjedništva BiH. Moglo bi se kazati da entitetski veto jeste u funkciji uslovljavanja međunarodno-pravnog subjektiviteta BiH. Ujedno, ovaj mehanizam je, s obzirom na do sada korištenim pitanjima se pokazao kao direktna suprotnost Ustavu BiH jer se putem ovog pravnog instituta na entitetskim zakonodavnim organima raspravljalo o pitanjima koja su Ustavom BiH predviđena kao nadležnost institucija BiH. Ovakva situacija ne doprinosi vladavini prava, a još manje izgradnji demokratskog i pluralnog društva. Takvo viđenje ili praktično iskustvoje pokazalo da svako pitanje o kojem se raspravlja na Predsjedništvu BiH može biti pitanje vitalnog interesa entiteta, što u suštini predstavlja funkcionalnu blokadu na putu BiH prema euroatlanskim integracijama. S tim u vezi se s pravom može postaviti pitanje da li je vitalni entitetski interes u direktnoj suprotnosti sa svim međunarodno-pravnim instrumentima koje je BiH potpisala ili koje je ratifikovala, a koji su potrebni za ostvarenje njene uloge kao države i pravnog subjekta na međunarodnoj političkoj sceni. Bosni i Hercegovini, kao zemlji u tranziciji i zemlji koja je iskazala jasno opredjeljenje za članstvom u EU je potrebna definicija vitalnog interesa entiteta kako bi se smanjio maligni politički uticaj na strateško opredjeljenje BiH.

S obzirom na prethodne slučajeve pozivanja na vitalni entitetski interes nema sumnje da se može reći da je ovaj mehanizam zadnjih deceniju bio ključni za zaustavljanje donošenja odluka Predsjedništva BiH kojima se pozivalo na dosljednoj primjeni međunarodnog humanitarnog prava, kojima se štitio međunarodnopravni subjektivitet i teritorijalni integritet BiH, ali također kojima je život i standard građana, kao i njihov status, u globalnim okvirima, mogao biti unaprijeđen. Odlučivanje o zaštiti vitalnog interesa entiteta je asimetrično postavljeno u odnosu na zakonodavne organe entiteta. Dok u entitetu Republika Srpska o pitanju zaštite vitalnog interesa entiteta odlučuje Narodna skupština Republike Srpske, u Federaciji Bosne i Hercegovine o istom pitanju odlučuju klubovo naroda u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Na odluke člana Predsjedništva BiH o proglašenju određene odluke destruktivnom po vitalni interes entiteta do sada nisu pokretani zahtjevi za ocjenu ustavnosti. Takvi zahtjevi od kruga ovlaštenih subjekata ne bi bili usmjereni na osporavanje prava na pokretanje vitalnog entitetskog interesa, nego ga osporavanje razloga zbog kojih se pokreće. Takvim pristupom,

Ustavni sud bi bio u poziciji da odlučuje o zahtjevu ali prevashodno da razmotri pitanje razloga kojima se rukovode članovi Predsjedništva BiH kada vrše proglašavanje o destruktivnosti vitalnog interesa entiteta.

LITERATURA

1. Arlović, M., „Ustavnosudski aktivizam i europski pravni standardi“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 51, 1/2014., str. 1.- 26.
2. Bačić, P., „Suvremeni konstitucionalizam i „nova“ dioba vlasti“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 46, 4/2009., str. 747.-779.
3. Dennis C. Mueller, „Constitutional democracy“ Oxford University Press, 1996.
4. Haberle, P. „Ustavna država“, Zagreb, 2002.
5. Kelsen, H., „General theory of law and state“, Harvard University Press, Cambridge, 1949.
6. Krbeć, I.: „Ustavno sudovanje“, JAZU, Zagreb, 2002.
7. Krbeć, I.: „Ustavno sudovanje“, Izdavački zavod, Jugoslovenska akademija nauka i umjetnosti Zagreb, Zagreb, 1962.
8. Kulenović, N., „Sud kao kreator politika? Uloga i efekti Ustavnog suda BiH u demokratskoj tranziciji i konsolidaciji“, Analitika-Centar za društvena istraživanja, Sarajevo, 2016.
9. Lukić, R., „Uvod u pravo“, Beograd, 1964.
10. Landfried, C., „How Constitutional Courts Affect Political Transformations“ Cambridge University Press 2019.
11. Martin Loughlin, Neil Walker, „The Paradox of Constitutionalism“, Oxford University Press, 2008.

12. Martin Belov, „*Courts and Judicial Activism under Crisis Conditions*“, Routledge, 2020.
13. Martin Belov, „*Courts and Judicial Activism under Crisis Conditions - Policy Making in a Time of Illiberalism and Emergency Constitutionalism*“, Routledge, 2022.
14. Miličević, N.,: „*Problemi i mogućnosti promjena u ustavnom sistemu BiH*“, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, 2013.
15. Muhić, F.: „*Teorija države i prava*“, Sarajevo, 1998.
16. Radbruch, G.,: „*Filozofija prava*“, Nolit, Beograd, 1980.
17. Sadurski W., „*Rights Before Courts - A Study of Constitutional Courts in Postcommunist States of Central and Eastern Europe*“, University of Sudney, 2005.
18. Simović N. M, „*Granice ovlaštenja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u postupku ocjene saglasnosti zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine*“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, broj 68, Godina LIII, 2014.
19. Smerdel, B. i Sokol, S.: „*Ustavno pravo*“, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2006.
20. Trnka, K., „*Ustavno pravo, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje*“, Sarajevo, 2006.
21. Zlatić, V., „*Značaj i uloga Ustavnog suda u demokratskoj tranziciji - primjer Južnoafričke Republike*“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 55, 4/2018., str. 943.- 958.
22. Victor Ferreres Comella, „*Constitutional Courts and Democratic Values*“, Yale University, 2009.
23. Visković, N.,: *Teorija države i prava*, Birotehnika, Zagreb, 2001.
24. Vučić, O., „*Ustavno sudstvo na preseku prava i politike*“, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, godina LVII, 2/2009.

THE VITAL INTEREST OF THE ENTITY AS A MECHANISM OF THE BLOCKADE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA ON THE ROAD OF EURO-ATLANTIC INTEGRATION

Kemo Sarač, MA

Ministry of Human Rights and Refugees of Bosnia and Herzegovina

e-mail: kemi1824@gmail.com

ABSTRACT

The article discusses the issue of using the entity's vital interest; term, that is, a legal institute that is relatively unknown in legal terminology, and at the same time determines according to this legal institute, which in the last few years has been used several times by the members of the Presidency of Bosnia and Herzegovina in the sense of referring to it, mostly in matters concerning foreign policy of Bosnia and Herzegovina. The article points out the cases from which it is noticeable that the issue of the entity's vital interest appears as a way of preventing the conduct of the foreign policy of Bosnia and Herzegovina, and in this sense it is indicated that this legal institute becomes a means through which the entities strive to secure for themselves international legal subjectivity and at the same time to devalue this subjectivity to the state of Bosnia and Herzegovina, if not to completely abolish it. If the previous practice of using the entity's vital interest is observed in this way, then the question of controlling the (mis)use of this new and unknown institute arises. In fact, due to the fact that the Constitution of Bosnia and Herzegovina does not define in its provisions what is considered a vital interest of the entity, nor does the highest legal act even hint at what could be considered such an interest, the question necessarily arises whether it can and if it can, which institution and in what way it should prevent possible abuses of using the entity's vital interest. The inevitability of controlling the use of the entity's vital interests is inversely proportional to the possibilities of abuse, especially in terms of Bosnia and Herzegovina's intentions and commitment to Euro-Atlantic integration. Foreign policy is an issue within the express jurisdiction of the institutions of Bosnia and Herzegovina and cannot be limited and

especially transferred to other levels of government in Bosnia and Herzegovina, unless the entity levels of government agree on it in the manner provided by the Constitution of Bosnia and Herzegovina.

Key words: *vital interest of the entity, vital interest of the people, vital national interest, member of the Presidency of BiH, Constitution of BiH, Constitutional Court of BiH*